

Stille kerkelijke hulp even in de schijnwerpers

foto otto snoek

omzien - Vluchtelingen helpen, groente telen voor de Voedselbank, samen eten; vanuit de kerk doen diakenen van alles voor minderbedeelden. Het beste project wordt vandaag gekozen tot 'Smaakmaker van het jaar'.

MAAIKE VAN HOUTEN

De mensen die vanuit de kerk praktische hulp geven aan minderbedeelden doen dat werk vaak in stilte, ze zijn bescheiden, op de achtergrond. Vandaag, op de landelijke diaconale dag, komen deze diakenen naar voren. Zeven diaconale projecten - voor vluchtelingen, voor eenzamen, voor armen - zijn genomineerd voor de titel 'Smaakmaker van het jaar.'

"De meeste diakenen vinden het heel normaal wat ze doen", zegt Rob van Ooijen, woordvoerder van Kerk in Actie, de hulporganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland die de jaarlijkse diaconale dag organiseert.

"Maar het is niet altijd normaal, het kost tijd. En het is enorm belangrijk. Door het diaconaal werk wordt praktisch wat Jezus ons leert: omzien naar onze naasten. Het is ook van belang voor de manier waarop de kerk naar buiten treedt, de bijdrage die ze levert aan de gemeenschap."

Vijftig diaconieën hebben zichzelf gemeld of zijn door anderen naar voren geschoven om de titel Smaakmaker in de wacht te slepen. Als hun werk onder één noemer is te vangen, dan is dat 'eten en vluchtelingen'. Soms gaat dat samen, dan zijn er maaltijden voor nieuwkomers, kerkleden en wie er maar verder aanschuiven. Soms ook is er gerichte hulp in asielzoekerscentra, vaak wordt dat opgezet samen met Vluchtelingenwerk.

Dat vrijwilligerswerk vanuit de kerken verschilt 'niet zo gek veel' van niet-kerkelijk vrijwilligerswerk, zegt Van Ooijen. "Mensen doen het allemaal vanuit hun passie, kerkleden doen het vanuit hun geloof. De motivatie is misschien een beetje anders, maar het geloof zit ook erg verweven in de samenleving. Veel mensen hebben vanuit hun opvoeding meegekregen dat ze iets voor anderen moeten doen."

Onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau wijst wel uit dat kerkgangers bovengemiddeld veel vrijwilligerswerk doen, via de kerk of via algemene organisaties op allerlei vlak. Veel van die initiatieven zijn ontstaan uit de kerk, zegt Van Ooijen. Maatjes voor mensen in de schulden, bijvoorbeeld, is begonnen in de kerken.

Krimpende kerk

Met het niet-kerkelijke sociale werk heeft de diaconie gemeen dat er meer werk op haar afkomt. In de participatiesamenleving wordt er immers meer aan mensen zelf overgelaten, zij moeten waar mogelijk zichzelf zien te redden, of onderling oplossingen zoeken voor problemen waarvoor ze vroeger een beroep konden doen op de overheid. "Er wordt meer van mensen verwacht, maar de problemen worden daar niet minder van", legt de woordvoerder van Kerk in Actie uit. De hulp van de kerk wordt vaker ingeroepen, terwijl het in de krimpende kerk steeds lastiger wordt mensen te vinden die zich langdurig willen inzetten voor de diaconie.

Des te belangrijker, zegt Van Ooijen, om de mensen die dat wel doen, vandaag in de spotlights te zetten. Ook al zijn ze nog zo bescheiden, ook diakenen vinden waardering en erkenning fijn, heeft hij nu al gemerkt in de voorrondes van de verkiezingen. En de wedstrijd is, vindt hij, een goeie manier om het diaconale werk te etaleren, elkaar te inspireren en vandaag in de Jaarbeurs te presenteren aan de ongeveer duizend diakenen, predikanten en andere betrokkenen die zich hebben aangemeld voor het evenement.

Groente uit Zuidland in het voedselpakket

In de pakketten van de Voedselbank in Spijkenisse zit veel

verse groente, en die komt voor een deel van de diaconale volkstuinjes in Zuidland. Prei, kool, aardappelen; wekelijks gaan er 'substantiële kilo's' van het land dat wordt bebouwd door vrijwilligers, naar Spijkenisse. En ook minderbedeelden in Zuidland zelf koken van de kerktuin, zegt Paul Overgaauw, penningmeester van de diaconie in Zuidland.

Uit een nalatenschap had de hervormde kerk in Zuidland al jaren een aantal percelen. Die verhuurde ze voor een schappelijk prijsje aan volkstuinders. Maar de animo liep terug, er kwamen steeds meer tuintjes leeg te staan.

De diaconie sprong in dat gat: op de percelen kon heel goed groente worden geteeld voor mensen voor wie verse spullen te duur zijn, of ongewoon. Twee diakenen en een wisselend gezelschap van vrijwilligers uit de kerk onderhouden de volkstuinen, in de zomer is het meer werk dan in de winter. Er is ook een team van mensen dat de spullen inpakt, zodat ze netjes en rechtstreeks naar de Voedselbank gaan.

Maar er blijft ook groente over voor mensen uit de buurt die het niet breed hebben. "Zuidland is een klein dorp, er is veel sociale controle, via- via weten we wel wie het nodig heeft, dan gaan we vragen of ze een kropje sla willen of een maaltje bonen", zegt Overgaauw.

De penningmeester vindt dit een 'heel directe manier' om armen hulp te bieden. "Vanuit de kerk en vanuit ons geloof voelen we ons als diaconie verantwoordelijk voor de armsten in de samenleving. Het is moeilijk om armoede te herkennen. Op deze manier hebben we een ingang, misschien kunnen we mensen nog verder helpen."

De hulp gaat naar leden van de kerk, maar ook naar buitenkerkelijken. "Het is ook voor mensen die nergens aan doen. Die vinden we net zo belangrijk."

Buddy's voor vluchtelingen in Hardenberg

In Hardenberg staat al anderhalf jaar een asielzoekerscentrum, maar de kerken waren daar tot voor kort nauwelijks bij betrokken. Gek eigenlijk, vond het diaconaal platform van de gezamenlijke kerken. Nu komt er een buddyproject: gemeenteleden worden gekoppeld aan asielzoekers.

Zij gaan dan samen leuke dingen doen, zegt Tinus Meilink, voorzitter van het college van diakenen van de protestantse gemeente Hardenberg-Heemse. Wat die leuke dingen zijn, is afhankelijk van wat beide partijen willen. Misschien gaan ze samen wandelen, misschien gaan ze wat aan taal doen, sporten, praten over het leven hier en daar, over de kinderen.

"En het kan ook zijn dat ze over het geloof praten, maar dat is niet de eerste prioriteit", zegt Meilink. "Het is maar net waar ze zelf behoefte aan hebben. Wat hebben we gemeen en waarin verschillen we? Contact, daar gaat het om, dat is de beste vorm van integratie."

Op de eerste informatieavond kwamen maar liefst honderd mensen af, er waren ook al aanmeldingen van vluchtelingen. Ze konden zó dertig koppels maken, maar ze beginnen met tien. "We beginnen kleinschalig, dan kunnen we het later uitbreiden." In principe kan iedereen meedoen, van alle leeftijden, alleenstaanden, gezinnen, protestants, katholiek, evangelisch, het is allemaal oké. De enige vereiste is een beetje tijd: elke week een paar uur.

"Over het geloof kun je een heleboel praten, maar wat me inspireert is: mensen hebben mensen nodig", motiveert Meilink zijn eigen inzet voor de diaconie. "Met elkaar kun je heel veel doen, binnen en buiten de kerk." Ook de burgerlijke gemeente is enthousiast, ze geeft 5000 euro subsidie.

Gezamenlijk eten in Leerdam

Tegen de negentig mensen zaten er dinsdagavond in de Pauluskerk in Leerdam aan de erwtensoep met roggebrood. De maaltijd is gratis, mensen met een beperkte beurs, alleenstaanden of mensen die het gewoon gezellig vinden om met een groep te eten, kunnen aanschuiven.

Elke dinsdagavond is de kerkzaal open, al tweeënhalf jaar lang. Ze begonnen met zo'n dertig mensen, vertelt Dijo van der Hek, die dit initiatief met twee vrienden startte. Nu zitten er rond de negentig mensen aan tafel. "Ons geloof is de basis van dit geheel, we laten steken vallen in het omzien naar anderen. In de groei zien we de hand van God, we ervaren dat dit werk gezegend wordt", zegt Van der Hek, lid van de hervormde gemeente (die deel uitmaakt van de PKN) en raadslid voor de ChristenUnie.

Diaken is hij niet, maar de diaconie staat wel garant voor eventuele financiële tekorten. Hij heeft er nog nooit een beroep op hoeven doen. Deelnemers kunnen geld in een potje doen, dat is genoeg om de meeste kosten te dekken. De rest wordt betaald uit giften.

Zo'n zestig vrijwilligers houden de zaak draaiende, de meesten zijn lid van een kerk. Er zijn vier kookteams en een paar mensen die de zaal inrichten. Een groep chauffeurs zorgt dat de circa 20 tot 25 gasten die slecht ter been zijn, worden gehaald en thuisgebracht.

De maaltijden trekken veel mensen van buiten de kerk. Er wordt voor en na het eten gebeden en er is een korte overdenking. Vooraf hebben Van der Hek en zijn vrienden daar wel over gesproken: wel bidden of niet? "Bij dat overlegje zat ook iemand die niet veel met de kerk heeft. Die zei: tuurlijk moeten jullie dat doen, het is in een kerk, mensen verwachten dat daar."